

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

16. S. Anselmus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

ratur eligere, vel non eligere, in potestate esse in hanc vel illam partem declinare, esse bonum vel malum prout visum fuerit, & similia; nam & Augustinus eadem, & forte instantius quam Damascenus docet. Nec tamen propterea sibi Augustinus adversus est. Nam

CAPVT XVI.

Sanctus Anselmus.

VENIAMVS ad sanctum Anselmum, eruditionis & sanctitatis gloria celebrem. Nam & ipse istius doctrinæ sancti Augustini quam aperuimus sectator non postremus est. Docet enim & ipse aliquoties, necessitatem illam esse proprie, quæ est coactionis & nolentem premit: si qua sit verò quedam voluntaria necessitas & immobilitas, illam non esse proprie necessitatem, nec ullo modo repugnare libertati voluntatis. Itaque in libro secundo, Cur Deus homo, de immutabili, necessaria, & tamen libera Angelorum iustitia cum loqueretur: *Improprie dicitur necessitas ubi nec coactio ulla est nec prohibitio. Hoc est, vis cogens nolentem & prohibens seu impediens volentem. Et multo inferius de Deo: Nec dicimus Deum necessitate facere aliquid eo quod in illo sit ulla necessitas, sed quoniam est in alio sicut dixi, impotentia quando dicitur non posse. Omnis quippe necessitas est aut coactio aut prohibitio: quæ duæ necessitati & convertuntur invicem contrarie, sicut necesse & impossibile. Et fundamentum istius doctrinæ suæ tangens, cur scilicet ubi voluntas est, non sit necessitas & e contrario; ubi non est voluntas, ibi sit necessitas: Omnis, inquit, potestas sequitur voluntatem. Cum enim dico quia possum loqui vel ambulare, subauditur, si volo. Si enim non subintelligitur voluntas, non est potestas, sed necessitas. Nam cum dico, quia nolens possum trahi aut vinci, non est, nec mea potestas, sed necessitas & potestas alterius. Ecce aperte illuc non agnosci, eodem modo ut Augustinus, ullam proprie necessitatem quam illam, quæ ut Augustinus loquitur, etiam si nolimus, efficit id quod potest. Ex quo principio infert Angelos etiam nunc libere servare iustitiam, hoc est, bonam voluntatem suam, quæ iustitiam æternam, hoc est, Deum diligunt, nec enim alia est Angelorum iustitia. Hoc igitur modo, inquit, habet (Angelus qui peccare non potest) à se iustitiam (quia scilicet non abiecit eam quando abiecere poterat) quia creatura eam aliter à se habere nequit, & ideo laudandus est de sua iustitia, & non necessitate, sed libertate iustus est: quia improprie dicitur necessitas, ubi nec coactio ulla est nec prohibitio. Id est, vis cogens nolentem vel impediens volentem.*

Secundo ex eodem principio deducit, Deum voluntate non necessitate esse iustum, et si peccare non possit, & inde laudandum esse, quia istud à se ipso habet non ab alio: Quæ propter quoniam Deus perfecte habet à se quicquid habet, ille maxime laudandus est de bonis

vel de quodam genere actionum loquuntur in humanis moribus celeberrimo: vel si de omnibus intelligi malis, de omnibus vera sunt, eo modo quo supra ex Augustino exposuimus, & infra fortasse dicturi sumus.

qua habet & servat, non ulla necessitate, sed sicut supra dixi, propria & æternæ immutabilitate. Et alibi declarans, hoc non tantum esse verum respectu operum temporalium, sed etiam respectu voluntatis istius quæ suam veritatem diligit; Nihil ibi (in Deo respectu præteritorum) operatur necessitas non faciendi, aut impossibilitas faciendi, sed Dei sola voluntas quæ veritatem semper (quia ipse veritas est) sicut est, esse vult.

Tertio concludit, Christum Dominum iustum esse proprie libertate non necessitate, cum tamen iustitia Christi in eo sita sit, quod æternam iustitiam divinæ voluntatis à primo suæ conceptionis initio immutabiliter dihgat: Sic ergo homo ille qui idem ipse Deus erit, quoniam omnino bonum quod ipse habebit à se habebit (nempe quia simul Deus est, ut statim explicat) non necessitate, sed voluntate & libertate & à se ipso iustus est, & ideo laudandus erit. Et rursum de eadem Christi voluntate qua non potuit velle mentiri, velle servare vitam suam, præcepto de subeunda morte dato, ita loquitur: Quoniam cum Christus mentiens potestatem haberet (si scilicet velle et si velle non posset, juxta doctrinam de potestate supra traditam) hoc à se ipso habuit, ut non posset velle mentiri: ideo de sua iustitia, quæ veritatem servavit, esse eum laudandum. Et de potestate Christi servandi vitam suam: semper habuit potestatem servandi, quamvis nequiverit velle servare ut nunquam moreretur. Et quoniam hoc à se ipso habuit, ut scilicet velle non posset, non necessitate, sed libera potestate animam suam posuit. In quibus omnibus nihil ad libertatem Christi requirit, quam quia à se ipso habet quod velle non potest, hoc est, quia immutabiliter amat veritatem, iustitiam, præceptum Patris à quorum non potest dictione deficere, proinde non necessitatem sed immutabilitatem esse proprie voluntatis, quod in eodem capite sapius repetit. Unde tandem in fine: Si ergo ideo vere erat moriturus, quia hoc ipse sponte & immutabiliter voluit, sequitur illum non ob aliud non potuisse non mori, nisi quia immutabiliter voluntate voluit mori. Et rursum inferius: Non necessitate aut impotentia fieri vel non fieri dicit debet aliquid, ubi neque necessitas nec impotentia quicquam operantur, sed voluntas. Omnia ista duntaxat hoc scopo à me adducta sunt, ut ostendam sanctum Anselmum, nihil esse de Christi libertate sollicitum, dummodo ostendere possit eum suscepisse mortem, & non esse mentitum, non necessitate cogente vel prohibente, sed propria voluntate, quamvis impossibile fuerit, ut vel mentiretur, vel non morere-

Ansel. lib. 2.
Cur Deus
homo cap. 10

Cap. 17.

Cap. 10.

lib. 2. Cap.
10. 16.

Cap. 18.

moreretur. Talis enim necessitas, si, ut Augustinus loquebatur, necessitas dici debet, non est premens sed fruens bono, quod diligit: non est necessitas sed volendi immobilis firmitas. Vnde Anselmus explicare volens quomodo Christus non necessitate, sed sponte & indeclinabiliter mortem sustinere voluerit, asserit simile de ijs, qui potentissimo Dei tractu indeclinabiliter bonum volunt:

Quoniam, inquit, voluntati quisque ad id, quod indeclinabiliter vult, trahitur vel impellitur, non inconvenienter trahere vel implere dicitur Deus, cum talem voluntatem dat in quo tractu vel impulsu, nulla intelligitur violentia necessitas, sed accepta bonae voluntatis spontanea & amata tenacitas. Et hæc esse videtur causa, cur & in isto loco, & in eodem capite sapius, & in primis libro secundo, & libro de Casu diaboli, sicut liberam voluntatem, ita spontaneam oppem necessitati. Et perpetuo libertatem Christi explicans, liberum cum eo quod sit sponte à voluntate confundit. Hinc explicans etiam libertatem Angelici casus: Per suum arbitrium peccavit, quod sic liberum erat ut nulla alia re cogi possit ad peccandum, & ideo iuste reprobemur, qui tamen hanc habetis arbitrii sui libertatem, non aliqua cogente, non alijua necessitate, sed sponte peccavit. Quibus verbis solam necessitatem coactionis, velut libertati capitaliter aduerentem, ab arbitrii libertate removet, quemadmodum hoc & ab antiquis Scholasticis eum sequentibus intellectum est, & ex ipsis verbis & ex subjuncta auctoris explicatione manifestum est. Solvens quippe objectionem sibi difficultatem, quod homo cogente tentatione, & ideo non per liberum arbitrium iustitiam deserere videatur, hoc totis viribus inculcat, quod non

invitus ac nolens deserit: Nemo illam deserit nisi volendo. Si ergo invitus dicitur nolens, nemo deserit illam invitus. Ligari enim potest homo & invitus, quia nolens, potest torqueri invitus, quia nolens, potest occidi; velle autem non potest invitus, quia non potest velle nolens velle. Nam omnis volens ipsum suum velle vult. Vbi clarissimum est, eum libertatem arbitrii explicando, solam contradictionem quæ oritur non ex simplici necessitate voluntaria, sed ex necessitate coactionis voluntatis expromere. Et cum hoc uberius explicasset, tandem subjicit: Quomodo itaque non est libera voluntas, quam aliena potestas sine suo assensu subjicere non potest? Ecce iterum libertatem in immunitate cogentis necessitatis collocatam. Et rem conlectam iterum repetens, dicit à se ostensum: Omnem rem liberam esse, ab ea re, à qua cogi non vult vel prohiberi non potest &c. Et quod tentatio rectam voluntatem non nisi volentem aut ipsa recitidine prohibere, aut ad id quod non debet cogere potest &c. Cum ergo vincitur non aliena vincitur potestate sed sua. Et intra: Impugnare namque potest invitam voluntatem, expugnare nequit invitam. In quibus semper libertas voluntatis in eo constituitur, quod nihil vult invita vel nolens, hoc est, quod expers sit omnis cogentis necessitatis.

Neque vero quicquam refert, quod sanctus Anselmus alibi libertatem illam humane voluntatis explicans, subinde indifferentiæ ad opposita mentionem faciat. Idem quippe sæpissimè Augustinus docet. Nec enim in omnibus actionibus & hominum statibus est idem libertatis modus, ut alibi dicturi sumus: quamvis eadem sit semper essentialis ratio libertatis.

CAPVT XVII.

Sanctus Bernardus.

IAM vero videamus, quid sanctus Bernardus, quem de gratia & libero arbitrio sanissimè sensisse, & in hac materia ab Augustini, hoc est, Ecclesiæ Catholicæ doctrina non recessisse constat, de arbitrii libertate docuerit. Quod eo studiosius præstandum est, quod sanctus Bernardus inter præcipuos auctores à plerisque recensetur, qui distinguendo triplicem libertatem, à necessitate, à peccato, & à miseria, primamque docendo esse naturæ, alteram gratiæ, postremam gloriæ, veram naturalemque arbitrii libertatem, in sola immunitate à necessitate collocaverit. Quapropter quemadmodum distinctionem illam à sancto Bernardo traditam esse perspicuum est, ita nullum auctorem ab Augustini temporibus hucusque magis aperte, disertè, accuratè & efficaciter sancti Augustini doctrinam, quam supra demonstravimus, in omnibus ad unguem tradidisse certum est, & ita mani-

festum est, ut mihi nullo evidentiori exemplo ostendi posse videatur, quid valeat in indagandis & eruendis genuinis auctorum quorumcumque sensibus præoccupata sententia. Fatemur igitur ex S. Bernardi sententia, necessitatem repugnare libertati, & istam esse ipsius naturæ, non gratiæ, non gloriæ libertatem. Hoc enim sapius in libro de Gratia & libero arbitrio docet. Sed qui hoc asserunt, attendere, imo vel oculos tantum aperire debuissent, ut intelligerent quam necessitatem Bernardus intelligeret. Plurimis enim evidentiis quoque argumentis ostendi potest, non aliam intellexisse necessitatem, quam eam quam S. Augustinus definit, quæ non est in nostra potestate, sed etiam si volumus efficit id quod potest, hoc est, necessitatem que voluntati repugnat essentialiter, neque aliud est nisi vis, violentia, coactio.

Nam in primis sæpissimè sanctus Bernardus docet, necessitatem illam, à qua liberum arbitrium dicitur, efficere ut non sit voluntarium